

CMENTARZ ŻYDOWSKI W GOGOLINIE

Cmentarz żydowski przy ulicy Wyzwolenia w Gogolinie, to miejsce szczególne w mieście. Zachowane tam do dziś kamienne nagrobki z inskrypcjami w języku hebrajskim, lub hebrajskim i niemieckim wymownie świadczą o przedwojennej przeszłości Gogolina oraz jego wielokulturowości. Są tam pochowani mieszkańcy Gogolina wyznania mojżeszowego, którzy przez prawie 100 lat współtworzyli wizerunek nowoczesnej przemysłowej miejscowości.

Osiedlenie się pierwszych Żydów w Gogolinie związane jest z intensywnym rozwojem przemysłu wapienniczego, co nastąpiło po uruchomieniu w 1845 roku linii kolejowej łączącej Górny Śląsk z Wrocławiem. Wraz z przemysłem rozwijały się handel, gastronomia i usługi dla rosnących w liczbę mieszkańców. W roku 1869 w Gogolinie odnotowano dwóch właścicieli wapienników, zarządcę wapienników, księgowego, karczmarza oraz 11 kupców pochodzenia żydowskiego, zaś dekadę później mieszkało tu już 84 Żydów. Społeczność ta posiadała własną salę modlitwy, należała jednak do Żydowskiej Gminy Wyznaniowej w Opolu. Od początku XX wieku liczba mieszkańców wyznania mojżeszowego powoli topniała. W 1933 roku zamieszkiwało tu 10 rodzin żydowskich, z których czterem udało się jeszcze w porę opuścić III Rzeszę. Los pozostałych wpisał się w tragiczną kartę Holokaustu, lata władzy hitlerowskiej wymazały zaś niemal wszystkie ślady obecności wyznawców

judaizmu na naszych ziemiach.

Jedyną dziś pozostałością i pamiątką wyraźnie świadczącą o prawie stuletniej obecności Żydów w Gogolinie jest właśnie cmentarz żydowski. Założony w 1857 roku poza obrębem miejscowości, dawno został wchłonięty przez rozwijające się miasto. Sąsiaduje on z dawnym cmentarzem ewangelickim, od którego był niegdyś oddzielony wysokim murem. Dziś dzieli z nim wspólna brama – część żydowska znajduje się na lewo od niej, cześć chrześcijańska na prawo.

Na części żydowskiej znajduje się około 30 macew w różnym stopniu zachowania. Jest też wiele ich fragmentów oraz pozostałości po grobach w postaci tzw. obmurówek. Większość nagrobków to pionowo ustawione płyty. Na cmentarzu występują nagrobki z inskrypcjami w języku hebrajskim i niemieckim, dającymi się jeszcze wyraźnie odczytać, z napisami, które można tylko częściowo rozszyfrować oraz z zapisami nieczytelnymi. Najstarszy z nich jest poświęcony trzymiesięcznemu dziecku - Emilie Stenger, która zmarła 1 października 1858 roku. Ostatni oficjalny pochówek odbył się prawdopodobnie w 1940 roku, a zmarłym miał być Moritz Hausdorf.

Od 1941 roku na gogolińskim cmentarzu znaleźli też miejsce wiecznego spoczynku Żydzi z obozów pracy przymusowej w Gogolinie i Otmęcie, zatrudnieni przy budowie pobliskiej autostrady. Niestety, nie znana jest tożsamość, ani nawet liczba ofiar, gdyż administracja obozów często nie przekazywała do urzędu stanu cywilnego informacji o zgonach, a dokumentacja obozowa nie zachowała się. Zmarli robotnicy przymusowi zostali pochowani w nieoznaczonych mogiłach zbiorowych, a prac ekshumacyjnych nigdy nie prowadzono.

Source URL: <https://visitopolskie.pl/strona/odkrywaj/3337-cmentarz-zydowski-w-gogolinie>